

Watersnood 1861

uit Dordrechtse courant (febr-apr 1861)

Z. M. de koning, vergezeld van Z. K. H. den prins van Oranje en prins Hendrik, is gisteren morgen van het Loo te Utrecht aangekomen en onmiddellijk van daar naar Vreeswijkgereden, om zich verder naar Tiel te begeven.

Uit Nijmegen schrijft men van 1 Febr.: Gisteren, des avonds ten 9 ure, leverde onze stad een beklagenswaardig schouwspel op. Het water, dat tegen den avond meer en meer was gaan wassen, begon nu op verscheidene punten met zooveel kracht door te dringen, dat spoedig de zogenaamde lage markt onder water stond, terwijl de groote kistdam aan de Waalkant slechts met moeite het water keerde.

Aan die zijde, die gelukkig door militairen was afgezet, drong het water op vele plaatsen onder den dam door of liep door dekisting, hetgeen bij het walmend licht der flambouwen en den heerschenden nevel, een somber, maar majestueus tooneel opleverde.

Plotseling gaven zware slagen het teeken, dat de dam bij gedeelten tegen den grond sloeg en oogenblikkelijk vermengde zich het gedruisch van het water, dat als een stortvloed naar binnen drong met het angstgeschrei en gejammer der vluggende menigte.

In een oogenblik stond de geheele benedenstad vol ijs en water, en niet te voorzien zouden de gevolgen geweest zijn, daar ook het water door zijne vreeselijke kracht door den dam in de Heeselpoort heenbruischte, indien het niet den genie-officieren, na buitengewone inspanning, gelukt was door het verdedigen der kisting tusschen den dijk naar Weurt en de vestingwerken, den woedenden stroom te keeren, en daardoor de gemeenten Hees, Neerbosch en zoovele anderen voor overstrooming te behoeden.

Gelukkig dat het vallen van het water in den vroegen morgen eenige verlichting aanbragt, terwijl, dank zij de zorgen van ons wakker gemeentebestuur in alle behoeften der overstromden, zooveel mogelijk wordt voorzien. Groot is het getal dergenen die hierdoor weder in armoede zijn gedompeld, daar velen der bevolking in haast niet dan met moeite het leven hebben kunnen redden. De val van het water, die nog voortduurt, geeft echter de hoop, dat niet lang deze beklagenswaardige toestand zal voortduren.

Volgens een schrijven van daar van den blijft het water, hetwelk de hoogte van 28 voet had bereikt, vallen.

— Uit Arnhem schrijft men van den 3 's namiddags: Het water vóór deze stád is weder aan het wassen. Het ijs blijft vast, eveneens bij Malbruggen.

Z. M. de koning is heden morgen van het Loo herwaarts gekomen en heeft zich onmiddellijk van hier over Beusichem naar de plaats van het onheil in Maas en Waal begeven.

De berigten, sedert heden morgen ontvangen, blijven zeer verontrustend. De overstrooming van Maas en Waal verspreidt zich met ongelooflijke snelheid.

Een telegram uit Nijmegen zegt dat het vloedwater reeds te Hees, dat een klein half uur van de stad ligt, staat, dus reeds veel verder dan in 1855 toen het water Ewijk nog niet bereikte. De Teersdijk, die een groot gedeelte van het Rijk van Nijmegen tegen overstrooming moet vrijwaren, staat op het punt van te bezwijken.

Te Lent en Hulhuizen was heden voormiddag sterke val van het water. Te Lent 48, te Hulhuizen 60 duim val. Weinig drijfij.

Zoo het ijs bij Deest, dat gisteren aldaar nog vast zat, mogt opgeruimd zijn, zal het water en ijs door de doorbraken bij Leeuwen een uitweg moeten vinden, daar volgens de laatste berigten tusschen Leeuwen en Wamel een sterke ijsdam was.

Ook voor den Maasdijk begint men nu te vreezen, niet alleen van de Maas- maar ook van de Waalzijde. Het water uit de Waal, dat zich op het oogenblik geheel en al bij Leeuwen in het land van Maas en Waal werpt, brengt ntt de dijken in gevaar die tegen het water uit de Maas moeten waken.

Volgens de laatste berigten is de doorbraak te Leeuwen nabij het zoogenaamde Hemeltje 300 el lang,

het water en ijs ontlast zich nog met een verval van H el naar binnen. 64 menschen wortlen nog vermist (sommigen spreken van 36, anderen van 30 personen daarbij omgekomen, 20 huizen verwoest en 7 schepen gezonken; van een dak werden 29 personen gered) en weinig vee is gered. Een gedeelte dijk dat ook dreigde te bezwijken wordt, voorzien.

Volgens een telegram uit Tiel had men aldaar lijding van verzinkingen in de dijken te Ochten (Neder-Betuwe), Deest en Druten (Maas en Waal).

Een telegram van heden middag uit Nijmegen zegt, dat het water nog 56 duim vóór de stad gevallen is.

Het vloedwater uit Leeuwen dreigde zich bij Alphen, tegenover Lith, in de Maas te storten.

Om eene doorbraak van den Maasdijk aldaar te voorkomen, had men de noodkeering op den verlaat tusschen Alphen en Dreumel weggenomen, en was daardoor eene breuk in den dijk aldaar veroorzaakt.

Volgens berigten, ook te Nijmegen ontvangen, was de toestand bij Druten nog zeer zorgelijk.

Telegrafische waterberigten.

Keulen, 3 Febr. Waterst. 11 vt. 7 dm. Tiel, Zondag 1 uur nam. Ik kom met hoofd-ingenieur van beide verzinkingen Ochten. Benedenste beneden de batterij, lang 80 el langs binnenberm, dijk op een punt 30 dm. gezakt. Bovenste lang 180 el bij zwarte Ruiters, dijk doorgaande verzakt, 30 dm. en gescheurd.

Maatregelen beraamd en aangevangen tot behoud waterkeering, ook bij meerdere zakking.

Overlaat tusschen Dreumei en Alphen doorgebroken. Feijnje.

Het is thans opgemaakt, dat te Leeuwen 68 woningen geheel zijn vernield, en 103 zwaar beschadigd, te Wamel 42 verwoest en 35 zwaar beschadigd, te Dreumel 40 vernield en 61 zwaar beschadigd. Te Wamel en Leeuwen wordt de schade op / 270,000 begroot.

Uit Zalt-Bommel meldt men: Het hooge gedeelte van den Bomtnelerwaard begint langzamerhand droog te worden, terwijl het lagere nog aan eene zee gelijk is.

De meestehuizen hebben veel schade bekomen, verscheidene zijn ingestort; de meeste boomen aan den Steenweg naar 's Bosch liggen omver en vele zijn afgebroken.

— Naar men uit eene goede bron verneemt, zal het land, dat wegens de doorbraak te Leeuwen, hetzij door afloopping, hetzij door verzanding, in de eerste jaren tot bebouwing of beteeling ongeschikt geworden is, omstreeks 180 bunders bedragen.

Al de mannen, die gedurende de dagen van nood en behoefte te Leeuwen, in Nijmegen verpleegd werden, doch thans in staat zijn door verschillenden arbeid in hun eigen onderhoud wederom te voorzien, zijn van daar teruggekeerd, terwijl de vrouwen en kinderen van hen, wier huizen nog onbewoonbaar zijn, in genoemde stad zijn achtergebleven.

De veldtenten, welke even als te Wamel ook te Leeuwen zijn opgeslagen, zullen aan die arbeiders, die voor alsnog van een geschikt verblijf verstoken zijn, tot woning verstrekken

**Watersnood 1861 Dordrechtse
courant 4 april 1861**

Wij vernemen uit Tiel, dat aldaar thans nog worden verpleegd 280 noodlijdenden door den watersnood, uit de gemeenten Wamel, Leeuwen en Dreumel.

Door den hoogen waterstand op de Maas is het binnenwater wassende, en zijn vroeger drooggelooopen landerijen weder geïnundeerd, zoodat hoegenaamd geen uitzigt bestaat, dat genoemde noodlijdenden voorshands naar Maas en Waal zullen kunnen terugkeeren.

De behoefte aan veevoeder is klimmende, en er zijn fondsen aangevraagd, om op den duur daarin te kunnen voorzien. De gezondheidstoestand is bijzonder gunstig, hetwelk grootendeels wordt toegeschreven aan de uitnemende zorg, welke voor de verpleging gedragen wordt. De school wordt nog door ongeveer honderd kinderen bezocht.

**— Uit Zalt-Bommel meldt men van
den 31 Maart: Heden**

— Volgens de laatste berigten van den gezondheidstoestand der overstromden in Gelderland, door den staatsraad, commissaris des konings, ingezonden, liet die toestand te Wamel, evenwel zonder invloed op de sterfte, nog al te wenschen over, ten gevolge van de natte koude bij het niet wegvallen van het water. Men trachtte daarin verbetering te brengen door ruime uitdeeling van brandstof en door andere van de aanbevolenmaatregelen. —

Te Bommel waren, niettegenstaande de ijverige zorg der commissie, ernstige ziekten met ongunstigen afloop onder de kinderen niet zeldzaam. — Te Hedel nam het getal der zieken en het typhouse karakter af. De overige berigten der gemeentebesturen waren alle gunstig.